

פניני חיים

תורתו של הרב דרוקמן זצ"ל
סביב שולחן השבת

גליון פסח

פניני חיים

תורתו של הרב דרוקמן זצ"ל
סביב שולחן השבת

פסח

סימני הסדר עם תורת הרב

משוקעים בטיט ובלבנים במצרים, והוציאן הקדוש ברוך הוא בקומה זקופה... סיקוסים (סימנים) נתן הקדוש ברוך הוא ליעקב ואמר לו: 'וְהָיָה זֶרַעְךָ כְּעֶפֶר הָאָרֶץ' - כשיגיעו בניך עד עפר הארץ, אותה שעה: 'וּפְרֹצֵת יָמָה וְקִדְמָה וְצִפְנָה וְנִגְבָּה'. וכמו בגאולה הראשונה - כך בגאולה האחרונה, שבתהליכה אנו זוכים לחיות: אחר שהיינו מושפלים ורמוסים בגלות ובשעבוד של אלפיים שנה, ששיאם בשואה האיומה - אחר כל זה זכינו לקוממיות מחודשת בארצנו, להקמת מדינה עצמאית ומשגשגת!

יחץ חציית המצה לשני חלקים מזכירה את נס קריעת ים סוף. בשני חלקי המצה שחצינו נוכל לראות ביטויים לשני סוגי ניסים שד' עושה לנו. החלק מן המצה שאנו משאירים גלוי מבטא את הניסים הגלויים, והחלק המוסתר מבטא את הניסים הצפונים. בחלוקה זו נוכל למצוא שתי משמעויות עקרוניות:

- המשמעות הראשונה היא שכמו חלק המצה הצפון לאפיקומן שנפגוש רק בסוף הסדר, הגדול מהחלק הגלוי לפנינו עכשיו - כך הניסים הגלויים, אלו שכבר התגלו לנו, קטנים המה ביחס לניסים הצפונים ושמורים לנו לעתיד לבוא.
 - המשמעות השנייה היא שחלק המצה שאנו משאירים גלוי מבטא את הניסים הגלויים שעשה לנו ד', והחלק הנסתר מסמל את הניסים שאדם אינו מבחין בהם, ההשגחה האלוהית המנהלת את המציאות כל הזמן בסתר ובדרך הטבע.
- מכאן אנו לומדים כי הנהגת ד' את העולם דרך המציאות הטבעית, בלי שיחוש האדם בהתערבות אלוהית מיוחדת,

קדש-ורחץ לפי הסדר הטבעי בעולם, תחילה יש

לרחוץ, להיטהר - ורק אחר כך אפשר להתקדש; תחילה: "סור מִדָּע", ואחר כך: "עֲשֵׂה טוֹב". אולם, כשגאל ד' את אבותינו ממצרים הוא לא המתין שייטהרו מהטומאה ששקעו בה, אלא תחילה גאלם, ורק אחר כך טיהרם, קודם: "קדש", ורק אחר כך: "רחץ".

ד' הוציא את אבותינו ממצרים, לא בזכות מעשיהם הטובים - אלא משום שטבעה בהם מהות א' להיות מיוחדת וקדשה פנימית. ואחרי שהוציאם ממצרים, ובכך ניתקם ממקור טומאתם, היה אפשר להתחיל לנקות את הטומאה שדבקה בהם. רק אחרי הדגשת ה"קדש", הקדושה הטבעית של ישראל - היה אפשר לעבור ל"רחץ".

במצרים היינו רק כמה מאות שנים, ובכל זאת התלכדנו בטומאתם, עד שהיה הכרח תחילה לגאול אותנו, ורק אחר כך לטהר אותנו. ומה נאמר בדור שלנו, אחרי אלפיים שנות גלות, שבהם הושפענו מהגויים והתקלקלנו מהקדבה אליהם? אין להתפלא אפוא שגם אותנו ד' גאל מצד המהות המיוחדת שלנו, ולא דווקא מצד המעשים שלנו.

אכן, אף שהסגולה הפנימית שלנו היא העיקר, אין ספק שיבוא היום שהיא גם תתגלה כלפי חוץ ותבוא לידי ביטוי בלימוד תורה, בקיום מצוות ובקידוש השם הגדול ביותר.

כרפס הכרפס המובא מירק האדמה מסמל את עם ישראל שהושפל בשעבוד מצרים

כאדמה הנרמסת. וכמו הכרפס, הכבוש ורמוס בהיותו באדמה, עד שנשלף ממנה והופך למאכל אדם - כך ישראל, אחר שהושפל, עונו ונרמסו - קמו ונושעו ביציאת מצרים! כך לימדנו חז"ל: "מִקִּים מִעֶפֶר דָּל" - אלו ישראל, שהיו

פניני חיים

תורתו של הרב דרוקמן זצ"ל
סביב שולחן השבת

פסח

סימני הסדר עם תורת הרב - המשך

מפני שהדור אינו יודע כיצד לשאול. ההגדה מדריכה אותנו: "את פתח לו" - יש לפתוח בעבורו את המנעול החוסם אותו מלהיפגש עם האוצר הגדול של התורה, שרק המאור שבה, בכוחו להחזירו למוטב. "את פתח לו" - בכל דרך אפשרית. לא תמיד יבוא הוא אליך לשמוע שיעור. פעמים רבות דווקא הדוגמה האישית הקורנת ממך, יחסך החם אליו ואהבתך אותו - הם השיעור הגדול ביותר שאפשר ללמד, ובכך אתה תקרב אותו, וגם הוא יתקרב אליך.

עלינו להפגיש אותו בדרכו ובשפתו הפנימית עם אוצר התורה הגדול והמאיר, עם שורשינו האמיתיים ונשמתנו המיוחדת. וכל זאת בדרך החיובית של הוספת אור, כמאמר הרב זצ"ל: "הצדיקים הטהורים אינם קובלים על הרשעה, אלא מוסיפים צדק; אינם קובלים על הכפירה, אלא מוסיפים אמונה; אינם קובלים על הבערות, אלא מוסיפים חוכמה".

מוציא-מצה גם את החמץ וגם את המצה מכינים מקמח ומים. אולם, החמץ תופח ומתמלא באוויר, ואילו המצה נשארת כפי שהיא, קמח ומים בלבד - מעשה ד' בלבד, בלי התערבות משמעותית של האדם. אדם הפועל בעולם עלול להגיע למחשבה שהוא הכול: אני הכנתי, אני עשיתי, אני פעלתי - אני, אני, אני... המצה מנמיכה את קומתו של האדם, מצמצמת את גאוותו ומבטלת את מחשבתו כאילו העולם כולו תלוי בו. באכילת המצה בשבעת ימי הפסח אנו מפנימים שהכול הוא מעשה ד', ואין לאדם מקום.

גדולה היא מההנהגה הניסית, מההתערבות האילוהית הגלויה לעין-כול. ובאמת, קיום מתמיד של עולם ומלואו הוא נס שאין דומה לו - "המחדש בטובו בכל יום תמיד מעשה בראשית". מתוך הניסים הגלויים, שבהם בולטת יד ד', אנו לומדים להכיר כי גם המציאות היום-יומית מכוונת בהנהגה אילוהית.

מגיד "ולפי שהוציא את עצמו מן הכלל - כפר בעיקר"

הבן השני נחשב רשע בעיקר מפני שאינו כולל את עצמו עם כלל ישראל. היציאה מהכלל, שמשמעותה ניתוק מעם ישראל - היא עצמה הכפירה בעיקר. ההגדה מורה לנו לומר לאותו "בן רשע": "אילו היית שם - לא היית נגאלי", אם אתה אינך רואה את עצמך חלק מהכלל - גם ד' לא היה רואה אותך כך, וממילא לא היית נגאל עם כלל ישראל ביציאת מצרים.

רק כלפי רשע מסוג זה, המוציא את עצמו מהכלל, ההגדה אומרת: "ואף אתה הקהה את שיניו". אולם, כל רשע אחר, שאינו מוציא את עצמו מהכלל, אלא אדרבה, פועל למען הכלל, לכל הפחות על פי ראות עיניו ובדרכו שלו - אל לנו "להקהות את שיניו"! עלינו לקרבו ולאמצו לחיקנו, חרף מעשיו הפוגעים וטעויותיו. יש לנהוג בו בדרכו של הלל - "אוהב את הבריות ומקרבן לתורה".

"ושאינו יודע לשאול - את פתח לו"

הדור שאנו חיים בו, לא רק שאינו יודע מה לשאול, אלא גם אינו יודע איך לשאול. לפעמים הוא משמיע דברים קשים, כשמצד האמת, דברים בוטים אלו מבטאים שאלות נוקבות הנוגעות לעצם קיומנו וייעודנו. הדברים נאמרים בבוטות רק

פניני חיים

תורתו של הרב דרוקמן זצ"ל
סביב שולחן השבת

פסח

סימני הסדר עם תורת הרב - המשך

שולחן עורך ליל הסדר בימינו לוקה באיסור, וכיב משמעותי חסר בו. הרמב"ם מפרט את סדר קיום המצוות בליל הסדר: "בתחילה מוזגין כוס לכל אחד... ומביאין שולחן ערוך, ועליו מרור וירק אחר, ומצה וחרוסת, וגופו של כבש הפסח ובשר חגיגה". זו הדרך השלמה לקיום ליל הסדר במציאות האידיאלית: קורבן הפסח וקורבן חגיגה לצד שאר סימני הסדר.

כיום נותר לנו רק "זכר" להם, כפי שהרמב"ם מתאר את מציאות ליל הסדר בזמננו: "ובזמן הזה מביאין על השולחן שני מיני בשר: אחד - זכר לפסח, ואחד - זכר לחגיגה". זהו **"איסור"**! כן לא אמור להראות **"ליל-סדר"** מלא ושלם! על המצה אנו אומרים: "מצה זו שאנו אוכלים", ועל המרור אנו אומרים: "מרור זה שאנו אוכלים" - אך על הפסח איננו יכולים להצביע משום שהוא אינו לפנינו. כל שאנו יכולים לעשות הוא לציין שאבותינו היו אוכלים אותו, ואנו נאלצים להסתפק במצה ובמרור בלבד. אנו מצפים ומתפללים ליום שבו נוכל להצביע גם על הפסח ולומר: "פסח זה שאנו אוכלים". אנו מתפללים ומצפים לגאולה השלמה, לחזרתנו לסדר השלם של פסח, ואיתו יחד נכה לחזרת הסדר הנכון והראוי של עם ישראל, ומהם - לעולם כולו.

אכן, לאחר מכן, בחג השבועות, מובא קורבן שתי הלחם בבית המקדש, והוא מוכרח להיות לחם-חמץ. אחרי ה"דיאטה" הרוחנית של פסח, אנו מצווים לשוב אל החמץ. אחרי שהפנמנו שמצד האמת הכול הוא מעשה ד', אנו יכולים לעלות מדרגה ולהתרומם לתפיסה שלמה יותר, להבין שיש ערך גם לשכלול הבריאה ביד האדם. אחרי שהפנים האדם שהוא איננו חזות הכול, הוא יכול גם להכיר את ערכו הגדול, ועתה הוא מצוה למלא את תפקידו לפעול ולהשתתף בשכלול העולם.

מרור, כורך מובא במדרש: "שְׁלֹשָׁה הָיָה נִפְלָאוֹ מִמֶּנִּי - אלו פסח, מצה ומרור; וְאֶרְבָּעָה לֹא יִדְעָתִים - אלו ארבעה מינים שבלולב".

ידועים דברי חז"ל שארבעת המינים שבלולב מבטאים סוגי אנשים שונים בעם ישראל. החת"ם סופר מחדש שגם שלושת המרכיבים העיקריים בליל הסדר מבטאים זאת: קורבן הפסח הוא משל לצדיקים, המצה מבטאת את הבינוניים, והמרור המרמרז על הרשעים. האפשר לאחד את כולם? והרי מה שרוצה האחד - הוא ההפך מרצון האחר! על כן תוהה המדרש: איך אפשר לכרוך יחד את שלושת מרכיבי ליל הסדר? איך אפשר לאגוד יחדיו את ארבעת המינים שבלולב? מהו סוד האיחוד הזה? דבר זה נפלא ממני!

עונה החת"ם סופר שרק אדם כמו הלל, שהיה עניו מאוד וסבלן גדול, היה כורך יחד פסח, מצה ומרור. רק הלל מסוגל ללמדנו שאפשר לאחד ולחבר את כל חלקי האומה. בליל הסדר אנו דבקים בגישתו של הלל ומשתדלים ללכת בדרכו - לאהוב את כל ישראל ולנסות להכיל את כולם יחד, חרף ההבדלים והמחלוקות שבינינו.

ברך "בשוב ד' את שיבת ציון היינו כחולמים" תלמיד יושב בשיעור בכיתה וחולם. עניו פקוחות, הוא אינו ישן כלל, ובכל זאת הוא חולם... אם נשאל אותו מה היה בשיעור, הוא לא ידע לענות לנו, שכן, הוא לא קלט מילה מהנאמר השיעור בעת שחלם... הוא היה עסוק או טרוד במשהו אחר, והיה מנותק לגמרי מהנעשה בכיתה. כך אפשר להבין את הביטוי: "היינו כחלמים". במקום לראות את ההתרחשות הגדולה ולחוש את גודל האירועים שזכינו

פניני חיים

תורתו של הרב דרוקמן זצ"ל
סביב שולחן השבת

פסח

סימני הסדר עם תורת הרב - המשך

נרצה

"קרב יום אשר הוא לא יום ולא לילה"
הפיוט מייחל כאן ליום המוזכר בנבואת זכריה: **"וְהָיָה יוֹם אֶחָד, הוּא יוֹדֵעַ לַד', לֹא יוֹם וְלֹא לַיְלָה, וְהָיָה לַעֲתָ עֶרֶב יְהִיָּה אֹר"**. הנביא אינו מתכוון ליממה, אלא לתקופה שתקדם לימות המשיח. תקופה זו איננה "לילה" - אין בה שעבוד גלויות, אך היא גם אינה "יום" - המציאות עדיין איננה בשלמותה.

בתקופת ביניים זו, הקודמת לגאולה השלמה, חושך ואור משמשים בערבוביה. אפשר כבר להבחין באור, בישועה ובהצלחה - אך החושך עודנו נמצא, עדיין ישנן ירידות וחולשות במציאות. קיומה של תקופה זו אפשרי רק מפני שהגאולה איננה הופעה פתאומית, אלא תהליך מתמשך, כפי שלימדנו רבי חייא, בהשוותו את הגאולה להופעת הזריחה: **"בתחילה קמעא קמעא, כל מה שהיא הולכת, היא רבה והולכת"**.

לו היינו רואים בעינינו רק עלייה מתמדת, אף אם איטית, לא היה ספק בליבנו כי אנו נמצאים בעיצומו של תהליך הגאולה. אך במציאות אנו הרי רואים עליות ומורדות, מציאות מורכבת. הנמצאים אנו באמת בתהליך של גאולה? התשובה לכך היא כי תהליך הגאולה דומה להופעת אור השחר מבחינה נוספת. בתחילת הזריחה, הכול סביב עוד חשוך. רק כשיאיר האור בשלמותו, ייעלם החושך לגמרי. ובינתיים, החושך והאור משמשים בערבוביה - **"לא יום וְלֹא לַיְלָה"**. רק לקראת סוף התקופה הזאת, בסיום תהליך הגאולה - **"וְהָיָה אֹר"**, ייעלם החושך לגמרי, ולא תהיינה עוד ירידות ונפילות.

אשרינו שזכינו להגיע ליום שייחלו לו יהודים בכל הדורות! ואף אם הוא טומן בחובו קשיים ומשברים - איננו נשברים! אנו מודים לד' שזכינו ליום הזה, ועם זאת יחד אנו מתפללים ופועלים שיום זה יגיע לשלמותו ונזכה להשלמת הנבואה: **"וְהָיָה לַעֲתָ עֶרֶב יְהִיָּה אֹר".**

להם בדורות האחרונים - אנו שקועים בבעיות ובקשיים שלנו ומנותקים מן המציאות בגודלה האמיתי. איננו קולטים את המאורע האדיר שהתרחש לנו עינינו בתקומתה של מדינת ישראל!

אחרי אלפיים שנה של גלות נוראה - השיב ד' את שיבת ציון! ואנחנו? - היינו כחולמים! שקועים בבעיות ובקשיים, בצרות ובסיבוכים, ואיננו שמים לב לגודל המאורע. אנו מנותקים מהמציאות הגדולה שזכינו לה! **עלינו להתעורר מהחולמניות שלנו, לפקוח את העיניים לראות את המציאות בגדולתה, לפתוח את האוזניים לשמוע את קול שופרו של משיח שהחל להישמע בדורנו!**

הלל

"אנחנו חייבים להודות"

ידועים דברי רש"י, שמכות דם וצפרדע, שנעשו בַּיָּאֹר, באו על ידי אהרן, ולא על ידי משה, משום שהגן היאור על משה בינקותו. גם מכת כינים, שנעשתה בחול, לא באה על ידי משה, משום שמשה נעזר בחול להסתרת המצרי שהרג.

כ"הכרת טובה" על אירועים שאירעו לפני שנים רבות, מנע ד' את משה מלהכות את היאור והחול. ואם כלפי דוממים אלו, מים וחול, יש להכיר טובה - קל וחומר שיש להכיר טובה כלפי אדם המטיב לנו, ועל אחת כמה וכמה שיש להכיר טובה לד' ולהודות לו על כל החסד שגמל עימנו!

נשם שאסור לנו להיות כפויי טובה על גאולת מצרים - כך חובה עלינו להודות לד' על הגאולה שזכינו לה בדורות האחרונים, על קיבוץ הגלויות, חידוש השלטון היהודי בארץ וכל הטוב הנלווה אליהם.

וגם אם טרם הושלמה גאולתנו, ועוד בעיות רבות ניצבות לפנינו, אל לנו להתמקד רק בחסר. עלינו להכיר טובה על מה שכבר יש. ומה שעדיין אינו בידנו - צריך להשתדל ולהשיג, להתפלל ולבקש, אך חלילה לנו להתעלם מהטוב שכבר ניתן לנו ולהשתמש מלהודות על כך!

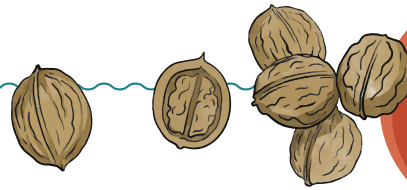
חג שמח!

לעילוי נשמת הרב חיים מאיר בן אברהם מרדכי

פניני חיים

אילוסטרציה

תורתו של הרב דרוקמן זצ"ל
סביב שולחן השבת

פֶּסַח
לפסח

**"אמרו עליו על רבי עקיבא שהיה מחלק קליות ואגוזין לתינוקות
בערב פסח כדי שלא ישנו וישאלו"**

קוראים יקרים, לפניכם 'ערכת ליל הסדר' לילדים ובה חמישה דברי תורה קצרים ושני חידונים. כל דבר תורה מתחיל בכותרת המציינת לאיזה שלב בהגדה הוא מתייחס. את החידונים ישלב עורך הסדר במהלך הערב כפי הנראה לו לנכון (ניתן לחלק צ'ופרים על תשובות נכונות).

יש לגזור לפני החג את קטעי הקריאה, ולחלק לפני תחילת הסדר את הקטעים לילדים (או לתת לילד להתכונן כמה ימים מראש), ולומר להם לא להראות אחד לשני את הכרטיס שהם קיבלו. בכל 'כרטיס' מודפסת אות, לאחר קריאת כל הכרטיסים הילדים ינסו לצרף את האותיות למילה שקשורה לליל הסדר. פיצוח המילה תזכה את כלל המשתתפים במתנה מעורך הסדר. רצוי לא לגלות מראש מה תהיה המשימה עם האותיות, אלא רק בסוף.

בהצלחה!

כ

הַשְׁתָּא הָכָא לְשָׁנָה הַבָּאָה בְּאַרְעָא דְיִשְׂרָאֵל

מָה הַסֵּבָה שִׁיְהוּדִי שֶׁכָּבֵר גַּר עֲכָשׁוּ בְּאַרְץ יִשְׂרָאֵל, יִבְקֹשׁ 'לְשָׁנָה הַבָּאָה בְּאַרְץ יִשְׂרָאֵל'?

סֵבָה אַחַת הִיא שִׁיְהוּדִי לֹא מִתְפַּלֵּל רַק בְּשִׁבִּיל עֲצָמוֹ, אֲלָא גַם בְּשִׁבִּיל אַחֲיוֹ שֶׁעֵדִין לֹא זָכוּ לַעֲלוֹת לְאַרְץ הַקֹּדֶשׁ.

סֵבָה נוספת אמר הרב דרוקמן בליל הסדר הראשון שהיה בחברון לאחר מלחמת ששת הימים. שְׁשָׁנָה לִפְנֵי כֵן כְּשֶׁאִמְרוּ 'לְשָׁנָה הַבָּאָה בְּאַרְץ יִשְׂרָאֵל' – אֲנַחְנוּ לֹא הִבְנוּ מָה הַכּוֹנֶנָה, אֶךְ הַקּוֹדֶשׁ בְּרוּךְ הוּא הֵבִין. 'הַשְׁתָּא הָכָא' – הַשְׁנָה אֲנִי נִמְצָא בְּחֻלְקִים מְסִימִים שֶׁל אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, 'לְשָׁנָה הַבָּאָה בְּאַרְעָא דְיִשְׂרָאֵל' – בְּשָׁנָה הַבָּאָה נִהְיָה בְּאַרְץ יִשְׂרָאֵל הַשְׁלָמָה וְהַמְלָאָה. וְעַל כֵּן אֲנִי מִתְפַּלֵּלִים גַּם בְּיָמֵינוּ, שֶׁנִּזְכֶּה לְשָׁנָה הַבָּאָה לְשַׁחֲרֹר וּלְנַחֵל חֲבִלֵי אֶרֶץ נֹסְפִים.

א

וּלְפִי שֶׁהוֹצִיא אֶת עֲצָמוֹ מִן הַכָּלֵל וְכָפַר בְּעֶקֶר – אִף אִתָּה הַקָּהָה אֶת שְׁנֵינוּ...
אֵלֹו הָיִיתָ שֵׁם לֹא הָיִיתָ נִגָּאֵל

הַרְבֵּי דְרוֹקְמָן הָיָה מְזַכֵּיר אֶת דְּבָרָיו שֶׁל הַרְבֵּי חַרְל"פ, שֶׁמִּדְּגִישׁ אֶת הַמְלָאָה 'שֵׁם', רַק בְּמִצְרִים – אִם הָיִיתָ מוֹצִיא אֶת עֲצָמְךָ מִכָּלֵל יִשְׂרָאֵל לֹא הָיִיתָ נִגָּאֵל. אֲבָל לְאַחַר יְצִיאַת מִצְרַיִם וְהַכְנִסָּה לְאַרְץ יִשְׂרָאֵל – אֵין יְהוּדִי שֶׁיִּכּוֹל לְהִתְנַתֵּק! סוּפוֹ שֶׁל כָּל יְהוּדִי לְחַזֵּר לְשִׁרְשֵׁי הַיְּהוּדִיִּים.

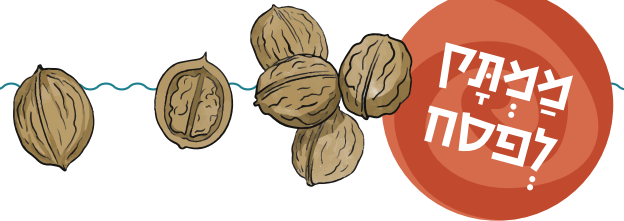

חג שמח!

פניני חיים

אורח

תורתו של הרב דרוקמן זצ"ל
סביב שולחן השבת

1

אַרְמִי אֵבֶד אָבִי

לְכַאוֹרָה הַרְבֵּה יוֹתֵר מֵתַאִים לְהֵבִיא בְּלִיל הַסֵּדֶר פְּסוּקִים מֵהַפָּרָשִׁיּוֹת שֶׁל תַּחֲלַת חֲמֵשׁ שְׁמוֹת, שֶׁשֶׁם עֶקֶר תֹּאזֵר הַהִתְרַחְשׁוּיּוֹת שֶׁל סְפּוֹר יִצְיָאֵת מִצָּרִים. מִדּוּעַ אָנוּ דוֹרְשִׁים פְּסוּקִים מִפָּרָשֵׁת בְּכוֹרִים שֶׁמִּזְכִּירָה רַק בְּדֶרֶךְ אֶגֶב אֵת יִצְיָאֵת מִצָּרִים?

אֵלֹא הַסְּבִיר הָרַב דְּרוֹקְמָן שֶׁחֲז"ל רָצוּ שֶׁנִּרְגִישׁ בְּעֶצְמָנוּ 'כְּאֵלּוּ הוּא יֵצֵא מִמִּצְרַיִם', וְלֹא נִקְרָא סֵתֶם סְפּוֹר עַל מִשְׁהוֹ שֶׁהָיָה פֶּעַם. מִבֵּיא הַבְּכוֹרִים מֵעוֹלָם לֹא הָיָה בְּמִצְרַיִם, הוּא לֹא מִכִּיר אֶף אֶחָד שֶׁהָיָה שָׁם וּבְכָל זֹאת הוּא אוֹמֵר "וַיִּרְעוּ אוֹתָנוּ הַמִּצְרִים... וַיִּתְּנוּ עָלֵינוּ עֲבֹדָה קָשָׁה" – לְמִרּוֹת שֶׁאֵף מִצְרִי לֹא שֶׁעֲבַד אוֹתוֹ. זֶה דִּגְמָא לְמָה שֶׁאֲנַחְנוּ צָרִיכִים לַחוֹת בְּחֵג. יִצְיָאֵת מִצְרַיִם מִשְׁמַעוּתִית לְכָל הַדּוֹרוֹת – גַּם לְדוֹר בָּאֵי הָאָרֶץ וּבֵית הַמִּקְדָּשׁ, וְגַם לְדוֹר שְׁלָנוּ!

א

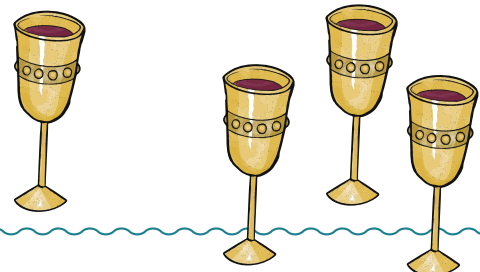
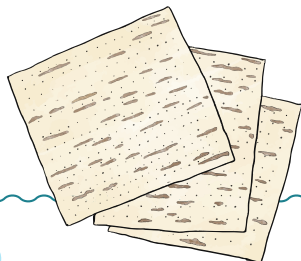
מִצָּה זֶה שֶׁאָנוּ אוֹכְלִים עַל שׁוֹם מָה?

הָרַב דְּרוֹקְמָן הֶעֱלָה הַרְבֵּה שְׁאֵלוֹת עַל אֲכִילַת מִצָּה. הָאֵם בְּאֵמַת הַסֵּבָה שֶׁאוֹכְלִים מִצָּה בְּלִיל הַסֵּדֶר, זֶה בְּגִלּוֹל שֶׁבְּמִקְרָה לֹא הַסְּפָקָנוּ לְאִפּוֹת? לְמָה כָּל-כָּךְ חֲשׁוֹב לְצִיֵּן אֵת זֶה? וְלֵאחֶר כָּל שְׁנוֹת הַשְּׁעָבֹד, מָה הַבְּעִיָּה לְהַמְתִּין בְּמִצְרַיִם אֵת הַדְּקוֹת הַדְּרוּשׁוֹת כְּדֵי שֶׁהַבָּצֵק יִתְפַּח וַיִּחְמֹץ? וְעוֹד, הֲרֵי שְׁבוּעִים לִפְנֵי יִצְיָאֵת מִצְרַיִם כָּבֵר צוּה הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל עַל הַמִּצָּה, אִם אֵם יֵשׁ צוּי מֵרָאשׁ, מִדּוּעַ בְּהִגָּדָה אָנוּ אוֹמְרִים שֶׁזֶה רַק בְּגִלּוֹל שֶׁלֹּא הַסְּפִיקוּ?

אֵלֹא שֶׁבְּאֵמַת הַכָּל מִתְכַּנֵּן מֵרָאשׁ, וְתִכְן הַמִּצָּה בֹּא לְלַמֵּד שֶׁבְּזִמְנָה הַגְּאֻלָּה צָרִיךְ זְרִיזוֹת שֶׁלֹּא נִחְמָץ חֲלִילָה אֵת הַשְּׁעָה לְגְאֻלָּה. לְצַעֲרֵנוּ בְּגִלּוֹל שֶׁיִּבֶת צִיּוֹן הִרְאִשׁוּנָה, פְּסָפְסָנוּ אֵת הַשְּׁעָה, וַיְהוּדִים רַבִּים הֶעֱדִיפוּ לְהִשָּׁאֵר בְּגוֹלָה וְלֹא לַעֲלוֹת לְאָרֶץ, וְלִכֵּן בְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ הַשֵּׁנִי לֹא שָׁרְתָה שְׁכִינָה וּלְבִסּוֹף הַבֵּית נִחְרַב.

זֶה נִכּוֹן גַּם לְגִלּוֹל דּוֹרָנוּ. כְּשֶׁכָּל הָעוֹלָם לִחֵץ עָלֵינוּ שֶׁלֹּא לְהַכְרִיז עַל הַקְּמַת מְדִינָה וְהַגּוֹיִים מִסְבִּיב אִימּוֹ לְהִלָּחֵם בְּנוֹ בְּכָל הַכֹּחַ – יָדַעְנוּ לְהַכְרִיז עַל עֲצָמָאוֹתָנוּ. אֶךְ הִיָּתָה גַּם הַחֲמָצָה גְּדוֹלָה לְאַחֵר מִלְחַמַת שֶׁשֶׁת הַיָּמִים, וּבִמְקוֹם לְהַחֲלִיל רַבּוֹנוֹת עַל לֵב אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל – הַתְּחַלְנוּ לִוְדֹר עַל מִסִּירַת 'שְׁטַחִים' לְאוֹיְבֵנוּ.

שֶׁבְּעֶזְרַת ה' נִדְעַ לְנַצֵּל כָּל הַזְדַּמְנוֹת לְקֵדֶם אֵת גְּאֻלָּתָנוּ!

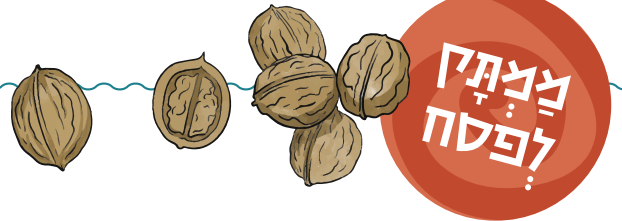
חַי שְׁמֵחָ!

לְעִילּוֹי נִשְׁמַת הָרַב חַיִּים מֵאִיר בֶּן אֲבֵרָהם מֵרַדְכִי

פניני חיים

אילוסטרציה

תורתו של הרב דרוקמן זצ"ל
סביב שולחן השבת

ק

זכר למקדש כהליל. כן עשה הליל בזמן שבית המקדש היה קיים:

היה כורך מצה ומרור ואוכל ביחד, לקיים מה שנאמר: על מצות ומרורים יאכלהו.

בילקוט שמעוני מובא מדרש פליאה: "שלשה המה נפלאו ממני" – אלו פסח, מצה ומרור, "וארבעה לא ידעתיים" – אלו ארבעה מינים שבולב. מה כונת חז"ל?

הרב דרוקמן הביא הסבר נפלא של החתם-סופר. חז"ל התכוונו לרמז לכל חלקי עם ישראל: פסח – צדיקים, מצה – בינונים ומרור – רשעים. וכן ארבעת המינים מיצגים את כל חלקי העם. המדרש תמה איך אפשר לאחד את כלם? מה שרוצה הצדיק – הרשע שונא, ומה שרוצה הרשע – הצדיק לא יכול לקבל. איך מאחדים? והתשובה היא שמי שהצליח לכרך פסח ומצה ומרור ביחד זה הליל הזקן, הוא שלמדנו לדבק במדות אהרן, ורק מתוך אהבה וענוה גדולה לכל יהודי באשר הוא – אפשר להכיל את כלם.

מ

א"ת פ"ש לפסח

כ. עליה מסבין. (פזית)

ל. אותי חוגגים הלילה. (ליה פסח)

מ. מנהיג שלנו. (מנשה)

נ. השוטרים במצרים. (נוגשים) הסימן האחרון. (עזרה)

ס. שמו של החר עליו נתנה תורה. (סיון)

ע. בני ישראל במצרים היו. (עצמה)

פ. מלה נרדפת לדג. (פסח)

צ. חיה שמזכרת בהגדה. (צפחה)

ק. הסימן הראשון. (קשה)

מה עושים בליל הסדר. (קולאים אית פהצפה)

ר. אחד מהבנים. (קשה)

ש. מלה נרדפת לקשיות. (שאלות)

אחד מהבנים. (שאליו יושע אלו)

ת. מה המצרים לא מביאים לנו יותר. (תבן)

זרקו אותנו ליאור. (תנוקות) אחד מהבנים. (תם)

ב

א"ת פ"ש לפסח

א. טועם בכל בית מהיין. (אליהו)

אחד משמות החג. (אביב)

ב. היכן סעדו החכמים. (בני בקק)

אחת מעשר המכות. (פזח עז פכורות)

ג. עולה שני זוזים. (שני)

שותים ממנו יין. (שני)

ד. מרחו אותי על המשקוף. (שם)

ה. קוראים אותה בליל הסדר. (פזחה)

ו. אחד מסימני הסדר. (אחל)

ז. ראינו ממנו הרבה במכת חשך. (שפה)

ח. אחד משמות החג. (מרות)

אחד מארבעת הבנים. (תם)

ט. אחד החכמים שסעדו בבני ברק. (טפון)

חרסת זכר ל. (טיט)

י. שותים אותו בפסח. (יין)

חג שמח!

לעילוי נשמת הרב חיים מאיר בן אברהם מרדכי

פניני חיים

שאלות ותשובות מאת הרב חיים דרוקמן

האם יש ערך לחומרות?

פעמים רבות אנו עושים דברים שאינם הכרחיים לפי שורת הדין ההלכתית, אלא הם בגדר חומרות. האם יש צורך בחומרות האלה? למה שלא נסתפק במה שההלכה הבסיסית מחייבת אותנו?

שבדרשת שבת הגדול של רבם בבית הכנסת, אמר הרב לבני הקהילה, כי בפסח הוא אינו אוכל אצל איש, אלא רק בביתו! הוא לא אמר זאת כדי לפגוע במישהו ולא דיבר נגד רמת הכשרות של בני קהילתו, אלא רק ביקש להדגיש את חשיבות ההקפדה בפסח.

בחול המועד ביקר הרב בביתו של אותו אדם לצורך עניין מסוים. כשראתה אשת האיש את האורח המכובד, מיהרה לכבדו בכוס תה ועוגה. והינה, עוד לפני שהספיק בעל הבית לומר מילה, ראה לתדהמתו את הרב המקפיד והמחמיר אוכל בשלווה מעוגת אשתו ולוגם מכוס התה שהגישה לו!

כעבור זמן-מה ניגש האיש לרב ושאלו לפרש מעשיו - הלא באונוני שמע את הרב אומר שלא יאכל ולא ישנה דבר מחוץ לביתו בפסח - ואיך זה אכל ושתה ממה שהגישה אשתו?

השתומם הרב: אילו הייתי נמנע מהכיבוד שהגישה לי אשתך - בוודאי הייתה נפגעת מכך! כדי שלא לפגוע בה התכבדתי במה שנתנה, למרות הקפדתי הגדולה על איסורי חמץ בפסח!

גם פגיעה באדם היא שיקול משמעותי שצריך להתחשב בו. גם חומרה במצוות שבין אדם לחברו, שלא לפגוע באחר, היא חומרה טובה ורצויה! לא פחות מהידור בספק-ספיקא של איסורי חמץ בפסח!

שמעתי מפי הגרי"ד סולוביצ'יק זצ"ל סיפור על סבו, רבי חיים מבריסק זצ"ל. כשהזדמן את בנו, רבי משה זצ"ל, קודם שנתמנה לרב, איך לפסוק במקרים מסוימים, אמר לו בין היתר, שיש להקל במצבים של פיקוח נפש ביום הכיפורים, כמו יולדת וחולה.

כעבור זמן באו אנשים לרבי חיים וסיפרו לו שמסתובבות שמועות שהרב מקל ביום הכיפורים, היום הקדוש בשנה!

שמע זאת הרב והזדעזע: אני מקל ביום הכיפורים? חלילה! אני מחמיר בפיקוח נפש!

חשוב להדגיש כי לא כל החומרות אותו הדבר. ישנן חומרות שאין להן יסוד בהלכה, ואין להן כל ערך, ולעיתים הן אף מגוחכות ובמקרים מסוימים אף מזיקות. לדוגמה, נייר לשירותים אינו צריך חותמת כשרות - לא לימות השנה, ולא לפסח... זה מגוחך. זו אינה חומרה אמיתית.

אולם, ישנן חומרות אמיתיות, המבוססות על ההלכה, ומקורן בפוסקים. לחומרות שכאלה יש ערך רב. החומרה מבטאת את **רצונו העמוק של האדם** לקיים את המצווה באופן הטוב והמהודר ביותר.

כשאדם אוהב מישהו אהבה עזה, הוא מחפש איך לשמח אותו, ואם יבקש ממנו אהובו משהו, הוא יעשה ככל יכולתו להביא לו את שביקש בצורה המהודרת והטובה ביותר.

לדוגמה, בעל האוהב את אשתו ורוצה לשמחה ביום הולדתה לא יסתפק בפרח נבול שקטף בחוץ, אלא יעניק לה זר פרחים יפה ומכובד. הוא אינו צריך שיסבירו לו שעליו להשקיע במתנה, אהבתו לאשתו היא שתדחוף אותו להשקיע במתנה.

כן, שביקשו ממנו הוריו לעשות משהו בעבורם, אם הוא באמת אוהב אותם, ודאי שיעשה את שביקשו ממנו בצורה המהודרת ביותר - משום שהוא אוהב אותם אהבה עזה!

ההידור במצווה מבטא את **יחס האדם כלפי ה'.** אף אם האדם יכול לצאת ידי חובה במעשה בסיסי, לא יהיה לו די בזה, אלא הוא ישתוקק לעשות זאת בדרך המהודרת ביותר - לא כי מישהו יחייב אותו לעשות זאת, אלא כי הוא פשוט אוהב את קונו!

עם זאת, אין עניין להחמיר בכל דבר, האדם לא צריך להתאמץ להיות שונה מהאחרים, ומובן שלא נכון להגזים ולהחמיר סתם בכל דבר. בייחוד צריך להיזהר שחומרה לא תהפך לקולא, ומתוך שבא להדר - יצא מקלקל.

כידוע, **בפסח ישנן חומרות רבות.** סיפר לי יהודי אחד,